

5. semester – efterår 2017

Indholdsfortegnelse

SEMESTERPLAN FOR 5. EFTERÅRSSEMESTER 2017	2
KURSUSMODUL: PÆDAGOGISK PSYKOLOGI (EDUCATIONAL PSYCHOLOGY) - 10 ECTS	5
KURSUSMODUL: ARBEJDS- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGI (10 ECTS).....	21
KLINISK PSYKOLOGI / CLINICAL PSYCHOLOGY (10 ECTS)	28

Semesterplan for 5. efterårssemester 2017 psykologiuddannelsen

Version og dato: version 1. 1. Maj 2017

Skole: Skolen for Musik, Musikterapi, Psykologi, Art, Kommunikation og Teknologi (MPACT)

Studienævn: Psykologi

Studieordning: Studieordning for bacheloruddannelsen september 2017:

http://www.fak.hum.aau.dk/digitalAssets/297/297699_ba_psykologi_2016_rev_maj2017.pdf

Studieordning for KA tilvalg 2009:

http://www.fak.hum.aau.dk/digitalAssets/216/216696_psykologi_ba-katilvalg09.pdf

Ankerlærer: Thomas Borchmann (borchman@hum.aau.dk)

Kursusmoduler:

- Pædagogisk psykologi (10 ECTS)
- Klinisk psykologi (10 ECTS)
- Arbejds- og organisationspsykologi (10 ECTS)

Faglig progression og kompetencer:

Semestret introducerer til psykologiens anvendte discipliner, hhv. pædagogisk psykologi, klinisk psykologi og arbejds- og organisationspsykologi og tilfører den studerende kompetencer til at anvende relevant viden og analytiske færdigheder i forhold til at udrede centrale problemstillinger inden for disse tre domæner

Semesterets organisering og forløb:

Semestret indeholder 3 kursusmoduler, der alle understøttes af seminarer. De 3 kursusmoduler i hhv. Pædagogisk psykologi, Klinisk psykologi og Arbejds- og organisationspsykologi afholdes som forelæsningsforløb for hele semestret, mens seminarundervisningen foregår for mindre hold.

Forventninger om arbejdsfordeling:

Der er ikke noget projektarbejde på semestret. Semestrets aktiviteter udgør fuldtidsstudiebelastning og det forventes at de studerende deltager aktivt i semestrets aktiviteter.

Vigtige datoer:

Se særskilt dokument

Sekretariatsdækning: Lis Kragh (studienævn) (lis@hum.aau.dk), Annette Christensen (eksamen) (annette@hum.aau.dk), Elsebeth Bækgaard (skema) (elsebeth@hum.aau.dk)

Semesterbeskrivelse

Semestret introducerer til psykologiens anvendte discipliner gennem udbud af tre kursusmoduler:

Kursusmodulet i *Pædagogisk psykologi* introducerer til pædagogisk psykologi. Pædagogisk psykologi beskæftiger sig med de psykologiske aspekter af praksis, hvor der foregår udvikling, uddannelse og læring. Pædagogisk-psykologisk forskning udvikler, anvender og reflekterer over psykologiske teoriers anvendelse i pædagogiske praksis. På den ene side har pædagogisk psykologi historisk set været optaget af at udvikle metoder til at måle og vurdere børn og unges egnethed til undervisning. På den anden side har forskningen været interesseret i at forstå og forbedre betingelser for læring og mindre i at måle individers evner. I kontinental og skandinavisk sammenhæng har en kritisk refleksion over pædagogiske praksis og deres forbindelse til samfundsforhold stået centralt. Undervisningen i pædagogisk psykologi beskæftiger sig med udvalgte dele af den skandinaviske og internationale forskningslitteratur. I forbindelse med undervisningen diskuteres nogle af de mest indflydelsesrige traditioner indenfor pædagogik og pædagogisk psykologi, de forskellige læringsteoretiske positioner, aspekter knyttet til de psykiske processer og de personlige forhold, der indgår i udviklings- og læringsforløb og der perspektiveres løbende til aktuelle pædagogisk-psykologiske debatter og fænomener.

Kursusmodulet i *Klinisk psykologi* introducerer til klinisk psykologi. Klinisk psykologi er en anvendt disciplin, der indbefatter såvel viden om psykiske lidelser, som færdigheder i diagnosticering og psykologiske behandling af disse. Undervisningen i Klinisk psykologi indeholder en bred indføring i centrale teorier og forskningsresultater indenfor den kliniske psykologi, herunder teorier om psykiske lidelsers udbredelse, ætiologi, patogenese, klassifikation, forebyggelse og behandling. Kurset starter med en introduktion til sygdomsmodeller, evidensbegrebet og et overblik over den kliniske psykologi generelt og efterfølgende til det kliniske børnepsykologiske område. Dernæst belyses en række psykiske lidelser ud fra centrale klinisk psykologiske teorier.

Kursusmodulet i *Arbejds- og organisationspsykologi* introducerer til arbejds- og organisationspsykologi. Arbejds- og organisationspsykologien tilhører de anvendte discipliner indenfor psykologien og beskæftiger sig med en bred vifte af problemstillinger. Herunder problemstillinger relateret til motivation- og produktivitet, organisationsudvikling og medarbejderudvikling, det psykiske og sociale arbejdsmiljø, belastningsreaktioner og arbejdsbetingende sygdomme, samt sundhedsforebyggende og sundhedsfremmende tiltag i forhold til arbejdet og organisationer. Undervisningens formål er at give et overblik over arbejds- og organisationspsykologiens centrale teoretiske traditioner og nøgleproblemstillinger.

Pædagogisk Psykologi (Educational Psychology) - 10 ECTS**Placering:** 5. Semester**Stadskode:** HEA550003D**Modulansvarlig:** Noomi Matthiesen**Undervisere:** Thomas Szulevicz, Mogens Jensen, Luca Tateo, Casper Feilberg, Noomi Matthiesen**Seminarholdere:** Hold 1 & Hold 2: Luca Tateo - Hold 3 & Hold 4: Carsten Rønn**Type og sprog:** Studiefagsmodul, Dansk**Mål:**

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere:

Viden om, forståelse af samt refleksion over

- centrale teorier om læring og forandring af praksis, om forholdet mellem uddannelse, profession og arbejdspladsbaseret læring samt indsigt i forskellige opfattelser af forholdet mellem pædagogik og psykologi som selvstændige videnskabsdiscipliner,
- aktuelle samfundsrelevante diskurser om læring og forandring samt evnen til at analysere disse og placere dem i et historisk og kulturelt perspektiv og
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved pædagogisk psykologi.

Færdigheder i

- at identificere og analysere psykologiske aspekter af læring og af forandring af praksis
- at identificere og analysere psykologisk relevante aspekter forholdet mellem uddannelse, profession og arbejdspladsbaseret læring,
- at identificere og analysere forskellige opfattelser af forholdet mellem pædagogik og psykologi som selvstændige videnskabsdiscipliner,
- at identificere og analysere aktuelle samfundsrelevante diskurser om læring og forandring samt disses placering i et historisk og kulturelt perspektiv,
- at identificere og analysere personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved pædagogisk psykologi, samt
- at formidle pædagogisk-psykologisk indsigt i faglige sammenhænge.

Kompetencer til

- at applicere ovenstående viden og kompetencer i konkrete, afgrænsede sammenhænge.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre:

Pædagogisk psykologi beskæftiger sig med de psykologiske problemstillinger der knytter sig til læring, udvikling og tilblivelsesprocesser. Det er således problemstillinger der opstår i uddannelses-, institutions og organisations sammenhænge. Gennemgribende temaer handler om læring, undervisning, identitet, deltagelsesmuligheder og handlekompetencer.

Pædagogisk psykologi trækker særligt på teorier fra social, personligheds, udviklings og kognitionens psykologiske felter, og beskæftiger sig med tematikker og metoder der er beslægtede med både organisations og klinisk psykologi.

Omfang og forventet arbejdsindsats:

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
16 forelæsninger à 2 timer	32
4 seminargange à 2 timer	8
Læsning og forberedelse	190
Eksamen (ugeeksamen)	40

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 12 x 2 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer: 4 x 2 timer

Antal seminarhold: 4

Deltagere: Inkluderer sidefagsstuderende

Eksamen:

Eksamen

- Ugeeksamen. Se vigtige datoer i moodle og formalia vdr. Prøver.
- Opgavestiller: Noomi Matthiesen

- Opgaveretter Noomi Matthiesen (50 stk), Carsten Rønn (25 stk.), Casper Feilberg (25 stk.), Luca Tateo 30 stk), Rasmus Birk?

Forelæsning	Varighed	Titel/Emne	Underviser	Litteratur
1.	2x45 min	Introduktion – hvad er pæd. psyk?	Thomas Szulevicz & Noomi Matthiesen	Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2011). <i>Pædagogisk psykologi – en grundbog</i> . Klim
2.	2x45 min	Læringsrevolutionen	Luca Tateo	Bandura, A. (2001) Social cognitive theory: An agentic perspective, <i>Annual Review of Psychology</i> , p.1-26
3.	2x45 min	Tilblivelsen af højere mentale funktioner: Piaget og Vygotsky i sammenligning	Luca Tateo	Piaget, J. (1961). THE GENETIC APPROACH TO THE PSYCHOLOGY OF THOUGHT, <i>Journal of Educational Psychology</i> , Vol. 52. No. 6, 275-281 Vygotsky, L. S. (1994). The problem of the environment, In R. Van der Veer & J. Valsiner (eds), <i>The Vygotsky reader</i> , pp. 338-354
4.	2x45 min	Konstruktivisme og pædagogisk kulturel psykologi: Jerome S. Bruner	Luca Tateo	Bruner, J. (1985). Models of the learner. <i>Educational researcher</i> , Vol. 14, No. 6, pp. 5-8 Marsico, G. Interview with Jerome Bruner: The History of Psychology in the First Person. In G. Marsico (ed.), <i>Jerome S. Bruner beyond 100</i> (pp. 3-14). Springer International Publishing. Tateo, L. (2015). Let's Frankly Play: Ambivalence, Dilemmas and Imagination. In G. Marsico (ed.), <i>Jerome S. Bruner beyond 100</i> (pp. 55-64). Springer International Publishing. Wood, D. J., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. <i>Journal of Child Psychiatry and Psychology</i> , 17(2), 89-100.
5.	2x45 min	Læringsteori – vendingen mod mesterlære og situeret læring	Noomi Matthiesen	Anderson, J.R. et al. (1996). Situated learning and education. <i>Educational Researcher</i> , 25(4), p. 5-11. doi: 10.3102/0013189X025004005.

				<p>Greeno, J.G. (1997). On claims that answer the wrong questions. <i>Educational Researcher</i>, 26(1) p. 5-17. doi: 10.3102/0013189X026001005.</p> <p>Lave, J. & Wenger, E. (2003). <i>Situeret læring – og andre tekster</i> (s. 31-54 & 77-103). København: Hans Reitzels Forlag</p> <p>Packer, M. J. & Goicoechea (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology. <i>Educational Psychologist</i> 35(4) (pp. 227-241).</p> <p>Tangaard, L. & Nielsen, K. (2011). <i>Pædagogisk psykologi – en grundbog</i>. Klim</p>
6.	2x45 min	Synlig læring	Thomas Szulevicz & Noomi Matthiesen	<p>Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. <i>Review of Educational Research</i>. Vol. 77 (1) pp. 81-112.</p> <p>Knudsen, H. (2015). De blinde pletter i synlig læring. Hvordan evidens blev svaret på de hele og glemte de andre spørgsmål, man kan stille. I: H. Bjerg & N. Vaaben (red.). <i>At lede efter læring. Ledelse og organisationer i den reformerede skole</i>. Frederiksberg: Samfundslitteratur. (Kap. 5 s. 125 – 147).</p> <p>Terhart, E. (2011). Has John Hattie really found the holy grail of research on teaching? An extended review of <i>Visible Learning</i>. <i>Journal of Curriculum Studies</i>. Vol. 43 (3), pp. 425-438.</p>
7.	2x45 min	Pædagogisk psykologi og uddannelses-systemet fra et post-moderne og neoliberalt perspektiv	Thomas Szulevicz	<p>Davies, B. & Bansel, P. (2007). Neoliberalism and education. <i>International Journal of Qualitative Studies in Education</i>. Vol. 20 (3), 247-259.</p> <p>Biesta, G. (2015). Resisting the seduction of global education measurement industry: notes on the social psychology of PISA. <i>Ethics and Education</i>, 10:3, 348-360.</p> <p>Lyotard, J.F. (1982) <i>Viden og det postmoderne samfund</i>. Århus: Slagmarks</p>

				<p>Skyttegravsserie. Kap. 1-7 Pedersen, O. K. (2011). Skolen og den opportunistiske person. I: O.K. Pedersen <i>Konkurrencestaten</i>. Hans Reitzels Forlag. København.</p> <p>Szulevicz, T. (2012). Hvis klasseledelse er svaret, hvad er så spørgsmålet? <i>Dansk Pædagogisk Tidsskrift</i> 12 (1), 61-67</p> <p>Tangaard, L. & Nielsen, K. (2011). <i>Pædagogisk psykologi – en grundbog</i>. Klim</p> <p>Ziehe, T. (2003). Skolen i en anerkendelseskrise. In J. Bjerg (red.), <i>Pædagogik</i> (3. rev. udg., kap. 3, s. 85 – 101). København: Hans Reitzels Forlag</p>
8.	2x45 min	Kampen om dannelsesbegrebet - dannelsesbegrebets aktualitet i uddannelsessystemet	Casper Feilberg	<p>Feilberg, C. (2014). <i>Indledning og Dannelsesbegrebet</i>, fra Dannelsen af en psykologisk og videnskabelig habitus hos psykologistuderende, hhv. pp. 1-7 & 92-104. Ph.d. afhandling, Roskilde Universitet. Publiceret på www.livsverden.dk/feilberg</p> <p>Biesta, G. (2002). Bildung And Modernity: The Future Of Bildung In A World Of Difference. <i>Studies in Philosophy and Education</i> 21: 343–351.</p> <p>Wiberg, M. (2013). Læring med eller uden kompas. In: M. Pahuus (ed.), <i>Dannelse i en læringstid</i>, pp. 9-22. Aalborg Universitetsforlag</p>
9.	2x45 min	E-læring	Luca Tateo	<p>Anderson, T., & Dron, J. (2011). Three generations of distance education pedagogy. <i>The International Review Of Research In Open And Distributed Learning</i>, 12(3), 80-97.</p> <p>Rana, H., Rajiv, and Lal, M. (2014). E-learning: Issues and Challenges. <i>International Journal of Computer Applications</i>, Vol97(5), 20-24.</p> <p>Seralidoua, E. & Douligeris, C. (2015). Identification and Classification of Educational Collaborative Learning Environments, <i>Procedia Computer Science</i> 65 249 – 258</p>

10.	2x45 min	Følelser og magt i spil i uddannelses-kontekster; psyko-analytisk forståelse, og poststrukturalistisk kritik	Casper Feilberg	<p>White, J. (2002). On 'learning' and 'learning about' : W. R. Bion's theory of thinking and educational praxis. In: D. Barford (ed.), <i>The ship of thought. Essays on Psychoanalysis and Learning</i>, pp. 84-105. Karnac Books. [For en dansk redegørelse for Bions begreber, se Feilberg, 2014, pp. 161ff]</p> <p>Feilberg, C. (2015). Selvrefleksion som uddannelsesgreb – en kritisk diskussion. <i>Nordiske Udkast</i>, (2), 42-78. (udkommet december 2016)</p> <p>Bartholdsson, Å. (2009). <i>Den venlige magtudøvelse</i>, Kap 1: Normalitet, alder, socialisation og magt, 6: Om kunsten at være sig selv, pp. 11-22 + 135 – 163. Akademisk Forlag</p>
11.	2x45 min	Pædagogisk psykologi i socialt regi	Mogens Jensen	<p>Jensen, M. (2011a) "Socialpædagogisk behandlingsarbejde". I: <i>Tidsskrift for Socialpædagogik</i></p> <p>Jensen, M. (2015) "Catalytic Models Developed Through Social Work" <i>Integrative Psychological and Behavioral Science</i> 49:56-72</p> <p>Krogstrup, H.K. (2011) <i>Kampen om evidens</i> kp.5+6 København: Hans Reitzels Forlag sd.74 109</p>
12.	2x45 min	Pædagogisk psykologi og praktisk handlekompetence	Mogens Jensen	<p>Bateson, D. (1998). De logiske kategorier for læring og kommunikation. Sd.282-308 i <i>Mentale systemers økologi</i>, København: Akademisk Forlag</p> <p>Molander, B. (1996). <i>Kunskap – ett fortsatt sökande</i>. Kap. 3 i: <i>Kunskap i handling</i>. Daidalos, Göteborg (p. 57-82).</p>
13.	2x45 min	Marginalisering i uddannelsessystemet	Noomi Matthiesen	<p>Bourdieu, P. (1997). Den nye kapital. I: <i>Af praktiske grunde: Omkring teorien om menneskelig handling</i> (kap. 2, s. 37-52). København: Hans Reitzel.</p> <p>Lareau, A. (1987). Social class differences in family-school relationships: The importance of cultural capital. <i>Sociology of Education</i>, 60(2), 73-85.</p> <p>Mehan, H. (1992). Understanding inequality in</p>

				schools: The contribution of interpretive studies. <i>Sociology of Education</i> , 65, 1-20. Reid, D. K. & Valle, J. W. (2004). The discursive practice of learning disability: Implications for instruction and Parent—School relations. <i>Journal of Learning Disabilities</i> , 37(6), 466-481.
14.	2x45 min	Etnicitet & Uddannelse	Noomi Matthiesen	Allen, Q. (2013). Balancing school and cool: tactics of resistance and accommodation among black middle-class males. <i>Race, Ethnicity and Education</i> . 16 (2) p. 203-224. Hedegaard, M. (2003). <i>At blive fremmed i Danmark</i> . (kap. 2 s. 11-31). Aarhus: Klim. Matthiesen, N. (2016). Working together in a Deficit Logic. Home-School Partnerships with Somali Diaspora Parents. <i>Race, Ethnicity and Education</i> . E-pub ahead of print. Reay, D. et al. (2007) 'A Darker Shade of Pale?' Whiteness, the Middle Classes and Multi-Ethnic Inner City Schooling. <i>Sociology</i> , 41(6) p. 1041-1060.
15.	2x45 min	Køn og pædagogisk psykologi	Thomas Szulevicz	Brinkmann, S. & Szulevicz, T. (2012). Feminiseringstesen: For god til at være falsk? <i>Dansk Pædagogisk Tidsskrift</i> . 4, 12, 85-93 Murphy, D. (2008). Gender and Subject Cultures in Practice. I: P. Murphy & K. Hall (red.): <i>Learning and Practice. Agency and Identities</i> . SAGE.
16.	2x45 min	Afrunding, opsamling og evaluering	Thomas Szulevicz og Noomi Matthiesen	

Seminarplan:

- Varighed: 2 timer
 Indhold: Case 1: Diskussion af, hvad forskellige lærings-teorier betyder for:
 - hvordan man forstår mennesket,
 - hvordan man forstår viden
 - hvordan man tilrettelægger undervisning
- Varighed: 2 timer

	Indhold:	Case 2: diskussion af: - magt - samfundets betydning for uddannelse - individ kontra struktur diskussioner
3.	Varighed: Indhold:	2 timer Case 3: diskussion af hvorledes vi arbejder med vanskelige problemstillinger i uddannelse og socialt regi
4.	Varighed: Indhold:	2 timer Case 4: diskussion af forholdet mellem identitet og læring Tid til eksamensforberedelse

Forelæsningsoversigt med pensum:

1. forelæsning: Introduktion – hvad er pædagogisk psykologi?

2 timer v/ (Noomi Matthiesen & Thomas Szulevicz)

I denne forelæsning gives en introduktion til pædagogisk psykologi, de problemstillinger som der behandles indenfor dette område, samt hvilke praksis- og anvendelsesområder der berøres af pædagogisk-psykologiske tematikker. Forelæsningen tegner et landskab over, hvilke dele af psykologien, som der trækkes på, i arbejdet med pædagogisk-psykologiske problemstillinger.

Forelæsningens pensum:

Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2011). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim

2. forelæsning: Læringsrevolutionen

2 timer v/ Luca Tateo

The most part of the main theories in educational psychology developed during the same short period of time in the first half of the 19th Century. We will explore the conditions that led to this flourishing and the relationship between the learning theories.

Forelæsningens pensum:

Bandura, A. (2001) Social cognitive theory: An agentic perspective, *Annual Review of Psychology*, p.1-26 (26 sider)

3. forelæsning: Tilblivelsen af højere mentale funktioner: Piaget og Vygotsky i sammenligning

2 timer v/ Luca Tateo

Piaget and Vygotsky have been two of the most influential scholars in education and development psychology. We will study their theories by confronting similarities and differences.

Forelæsningens pensum:

Piaget, J. (1961). THE GENETIC APPROACH TO THE PSYCHOLOGY OF THOUGHT, *Journal of Educational Psychology*, Vol. 52. No. 6, 275-281 (7 pages)

Vygotsky, L. S. (1994). The problem of the environment, In R. Van der Veer & J. Valsiner (eds), *The Vygotsky reader*, pp. 338-354 (9 pages)

4. Forelæsning: Konstruktivisme og pædagogisk kulturel psykologi: Jerome S. Bruner

2 timer v. *Luca Tateo*

We will study the theories of Jerome Bruner, the person who has conjugated Piaget and Vygotsky in a synthesis that has led to 3 big revolutions in the history of psychology:

1940's: New Look and cognitive revolution

1960's: The education revolution

1990's: The cultural psychology revolution and the narrative turn

Forelæsningens pensum

Bruner, J. (1985). Models of the learner. *Educational researcher*, Vol. 14, No. 6, pp. 5-8 (4 pages)

Marsico, G. Interview with Jerome Bruner: The History of Psychology in the First Person. In G. Marsico (ed.), *Jerome S. Bruner beyond 100* (pp. 3-14). Springer International Publishing. (14 sider)

Tateo, L. (2015). Let's Frankly Play: Ambivalence, Dilemmas and Imagination. In G. Marsico (ed.), *Jerome S. Bruner beyond 100* (pp. 55-64). Springer International Publishing. (14 sider)

Wood, D. J., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychiatry and Psychology*, 17(2), 89-100. (11 sider)

5. forelæsning: Læringsteori – vending mod mesterlære og situeret læring

2 timer v/ (*Noomi Matthiesen*)

Denne forelæsning præsenterer situeret læringsteori, der argumenterer for, at læring og viden er relationelt og situeret. Forelæsningen tager fat på de diskussioner, der historisk har kendetegnet situeret læringsteori, med særligt fokus på diskussionen om transfer af viden fra en praksis til en anden. Derudover skitseres aktuelle diskussioner, omkring situeret læringsteori.

Forelæsningens pensum:

Anderson, J.R. et al. (1996). Situated learning and education. *Educational Researcher*, 25(4), p. 5-11. doi: 10.3102/0013189X025004005. (6 sider).

Greeno, J.G. (1997). On claims that answer the wrong questions. *Educational Researcher*, 26(1) p. 5-17. doi: 10.3102/0013189X026001005. (12 sider)

Lave, J. & Wenger, E. (2003). *Situeret læring – og andre tekster* (s. 31-54 & 77-103). København: Hans Reitzels Forlag (49 sider).

Packer, M. J. & Goicoechea (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology. *Educational Psychologist* 35(4) (pp. 227-241). (14 sider).

Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2011). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim

6. Forelæsning: Synlig læring

2 timer v. *Thomas Szulevicz & Noomi Matthiesen*

I denne forelæsning præsenteres synlig læringsteori, der har rødder i John Hatties metaanalyser af, forskellige faktorerers effekt på læring. Synlig læringsteori er aktuelt

meget indflydelsesrig i de danske folkeskoler, og der vil blive diskuteret fordele og ulemper ved de metoder, der har rødder i denne læringsteori.

Forelæsnings pensum:

Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. Vol. 77 (1) pp. 81-112. (31 sider).

Knudsen, H. (2015). De blinde pletter i synlig læring. Hvordan evidens blev svaret på de hele og glemte de andre spørgsmål, man kan stille. I: H. Bjerg & N. Vaaben (red.). *At lede efter læring. Ledelse og organiseringer i den reformerede skole*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. (Kap. 5 s. 125 – 147) (22 sider).

Terhart, E. (2011). Has John Hattie really found the holy grail of research on teaching? An extended review of *Visible Learning*. *Journal of Curriculum Studies*. Vol. 43 (3), pp. 425-438. (13 sider)

7. forelæsning: Pædagogisk psykologi og uddannelsessystemet fra et postmoderne og neoliberalt perspektiv

2 timer v/Thomas Szulevicz

I denne forelæsning belyses, hvordan uddannelsessystemet aktuelt er influeret af forskellige både postmoderne og neoliberale tendenser. Forelæsningen diskuterer, hvorledes disse tendenser påvirker pædagogisk praksis samt forståelsen af læring og pædagogik.

Forelæsnings pensum:

Davies, B. & Bansel, P. (2007). Neoliberalism and education. *International Journal of Qualitative Studies in Education*. Vol. 20 (3), 247-259. (12 sider)

Emmer, E.T. & Stough, L.M. (2001). Classroom Management: A Critical Part of Educational Psychology, With Implications for Teacher Education. *Educational Psychologist*, 36 (2), 103-112.

Lyotard, J.F. (1982) *Viden og det postmoderne samfund*. Århus: Slagmarks Skyttegravsserie. Kap. 1-7

Pedersen, O. K. (2011). Skolen og den opportunistiske person. I: O.K. Pedersen *Konkurrencestaten*. Hans Reitzels Forlag. København (32 sider)

Szulevicz, T. (2012). Hvis klasseledelse er svaret, hvad er så spørgsmålet? *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* 12 (1), 61-67

Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2011). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim

Ziehe, T. (2003). Skolen i en anerkendelseskrise. In J. Bjerg (red.), *Pædagogik* (3. rev. udg., kap. 3, s. 85 – 101). København: Hans Reitzels Forlag

8. Forelæsning: Dannelsesbegrebets aktualitet inden for lange videregående uddannelser

2 timer v/ Casper Feilberg

Dannelse er et af de helt centrale begreber inden for humaniora, som har en lang forhistorie og mange betydninger. Begrebet er i dag mere aktuelt end nogensinde, og det tages til indtægt for mange forskellige betydninger i den videnskabelige litteratur og i den offentlige debat. I denne forelæsning tages begrebet op i forhold til (universitets)uddannelse. Ved at skelne mellem uddannelse og dannelse kan man med dannelsesbegrebet tematisere ofte oversete aspekter af uddannelsesforløbet, nemlig de forhold som angår andet og mere end blot kompetencetilegnelse og erhvervsforberedelse.

Forelæsningens pensum:

Feilberg, C. (2014). *Indledning og Dannelsesbegrebet*, fra *Dannelsen af en psykologisk og videnskabelig habitus hos psykologistuderende*, hhv. pp. 1-7 & 92-104. Ph.d. afhandling, Roskilde Universitet. Publiceret på www.livsverden.dk/feilberg. (20 sider) [Dannelsesbegrebet kan 'pege på' centrale humanvidenskabelige idealer, bl.a. i form af videnskabens grænser og livets forrang; endelig præsenteres en eksistentiel-fænomenologisk fortolkning af dannelsesbegrebet som fremhæver dannelsesprocessen som en proces bestående af både selvfortabelse og genfindelse af sin egen stemme]

Biesta, G. (2002). *Bildung And Modernity: The Future Of Bildung In A World Of Difference*. *Studies in Philosophy and Education* 21: 343–351. (9 sider) [Biesta præsenterer et rids af dannelsesbegrebets historie og lancerer derefter sit eget bud på de værdier, der bør fremmes i uddannelsessystemet og som dannelsesbegrebet kan tilskrives.]

Wiberg, M. (2013). *Læring med eller uden kompas*. In: M. Pahuus (ed.), *Dannelse i en læringstid*, pp. 9-22. Aalborg Universitetsforlag (14 sider) [Wiberg argumenterer for, at dannelsesbegrebet kaster lys over mål, og læringsbegrebet kaster lys over processen, og if. Wiberg bør disse begreber kombineres.]

9. Forelæsning: E-læring

2 timer v/ (*Luca Tateo*)

Technology has always deeply affected the way we teach and learn, but during the last 20 years, the rhythm of innovation and the technological possibilities have open problems for the pedagogical theories. We will study the main approaches and try to understand how pedagogical principles can lead to the technology rather than just following it.

Forelæsningens pensum:

Anderson, T., & Dron, J. (2011). Three generations of distance education pedagogy. *The International Review Of Research In Open And Distributed Learning*, 12(3), 80-97 (17 sider)

Rana, H., Rajiv, and Lal, M. (2014). E-learning: Issues and Challenges. *International Journal of Computer Applications*, Vol97(5), 20-24 (4 sider)

Seralidoua, E. & Douligeris, C. (2015). Identification and Classification of Educational Collaborative Learning Environments, *Procedia Computer Science* 65 249 – 258 (10 sider)

10. Forelæsning: Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster; poststrukturalistisk kritik og psykoanalytisk forståelse

2 timer v/ (*Casper Feilberg*)

Følelser og magt er en uomgængelig del af uddannelseskontekster. To grundlæggende forskellige perspektiver præsenteres; et psykoanalytisk perspektiv på følelsernes betydning for læring, og en poststrukturalistisk analyse af magtudøvelse i en folkeskolekontekst.

Forelæsningens pensum:

White, J. (2002). On 'learning' and 'learning about' : W. R. Bion's theory of thinking and educational praxis. In: D. Barford (ed.), *The ship of thought. Essays on Psychoanalysis and Learning*, pp. 84-105. Karnac Books. (22 sider) [Hvad sker der af processer i underviseren og i den studerende og i gruppen, som har betydning for

transformativ læreproces? White præsenterer en psykoanalytisk forståelse med fokus på følelsens betydning. For en dansk redegørelse for Bions begreber, se Feilberg (2014, pp. 161ff)]

Feilberg, C. (2015). Selvfleksion som uddannelsesgreb – en kritisk diskussion. Nordiske Udkast, (2), 42- 78. (udkommet december 2016) (31 sider). [Selvfleksion angår et beredskab til at forholde sig selvkritisk til egen praksis, samt til anvendelsen af viden ved intervention i forhold til andre (borgere, grupper). Men hvordan tilegner man sig selvrefleksion som studerende, og hvordan kan undervisere fremme selvrefleksion?]

11. Forelæsning: Pædagogisk psykologi i socialt regi

2 timer v/ (Mogens Jensen)

I Aalborg hører pædagogisk arbejde i socialt regi med under pædagogisk psykologi. I forelæsningen tages fat i nogle af de metateoretiske diskussioner i psykologien, og de kobles med praktiske problemstillinger i socialt arbejde. Vægten ligger på at demonstrere betydningen af de forskellige teoretiske ståsteder for det praktiske arbejde. Det indebærer selvfølgelig også en indkredsning af de problemstillinger, man arbejder med i socialt regi og psykologens muligheder heri.

Forelæsningens pensum:

Jensen, M. (2011a) ”Socialpædagogisk behandlingsarbejde”. I: *Tidsskrift for Socialpædagogik* (13 sd)

Jensen, M. (2015) ”Catalytic Models Developed Through Social Work” *Integrative Psychological and Behavioral Science* 49:56-72

Krogstrup, H.K. (2011) *Kampen om evidens* kp.5+6 København: Hans Reitzels Forlag sd.74 109 (31 sd.)

12. Forelæsning: Pædagogisk psykologi og praktisk handlekompetence

2 timer v/ (Mogens Jensen)

En af de klassiske diskussioner i pædagogisk psykologi er sammenhæng mellem teori og praksis. Der er mange eksempler på undervisning og teori, der ikke slår igennem i de praktiske handlinger. Her er det relevant med både en psykologisk forståelse af menneskets handling, men også af forskellige teoretiske ståsteders betydning for, hvordan man forstår erkendelse. Dette giver så igen forskellige bud på, hvordan man formidler eller erhverver viden, der omsættes i handling.

Forelæsningens pensum:

Bateson, D. (1998). De logiske kategorier for læring og kommunikation. Sd.282-308 i *Mentale systemers økologi*, København: Akademisk Forlag [28 sider]

Molander, B. (1996). Kunskap – ett fortsatt sökande. Kap. 3 i: *Kunskap i handling*. Daidalos, Göteborg (p. 57-82). [25 sider]

13. Forelæsning: Marginalisering i uddannelsessystemet

2 timer v/ Noomi Matthiesen

En bestandig udfordring i uddannelsessammenhæng er marginalisering. Til trods for mange forskellige typer af indsatser er socio-økonomiske status, køn, etnicitet, forældres uddannelsesniveau, samt diagnosekultur mf. alle faktorer, der har stor indflydelse på, hvor godt elever klarer sig i skolen. Denne forelæsning tager fat i forskellige perspektiver på marginalisering i uddannelsessystemet, og slutter med at gennem-

gå inklusionsindsatsen i folkeskolen, og diskuterer marginalisering på baggrund af denne indsats.

Forelæsningspensum:

Lareau, A. (1987). Social class differences in family-school relationships: The importance of cultural capital. *Sociology of Education*, 60(2), 73-85. doi: 10.2307/2112583. <http://www.jstor.org.ez.statsbiblioteket.dk:2048/stable/2112583> (12 sider)

Mehan, H. (1992). Understanding inequality in schools: The contribution of interpretive studies. *Sociology of Education*, 65, 1-20. (20 sider)

Reid, D. K. & Valle, J. W. (2004). The discursive practice of learning disability: Implications for instruction and Parent—School relations. *Journal of Learning Disabilities*, 37(6), 466-481. doi: 10.1177/00222194040370060101. (15 sider)

14. Forelæsning: Etnicitet og uddannelse

2 timer v/ Noomi Matthiesen

Etniske minoritets elever klarer sig statistisk set vedvarende dårligt i skolesystemet. Der er mange forskellige grunde til dette. Denne forelæsning tager fat i et poststrukturalistisk perspektiv på denne problemstilling, og peger på de udfordringer, der knytter sig til en smal normativ forståelse af 'den gode elev', 'danskhed' samt forståelser af rigtig/forkert.

Forelæsningspensum:

Allen, Q. (2013). Balancing school and cool: tactics of resistance and accommodation among black middle-class males. *Race, Ethnicity and Education*. 16 (2) p. 203-224. Doi: 10.1080/13613324.2012.725041 (21 sider)

Hedegaard, M. (2003). *At blive fremmed i Danmark*. (kap. 1 s. 11-24). Aarhus: Klim. (14 sider)

Matthiesen, N. (2017). Working together in a Deficit Logic. Home-School Partnerships with Somali Diaspora Parents. *Race, Ethnicity and Education*. 20(4) pp. 495-407. (12 sider)

Reay, D. et al. (2007) 'A Darker Shade of Pale?' Whiteness, the Middle Classes and Multi-Ethnic Inner City Schooling. *Sociology*, 41(6) p. 1041-1060. (19 sider)

Staanæs, D. (2004). Præludium & Kap. 1: Optikker på etnicitet, køn og skoleliv. (s. 13-48) I: *Køn, etnicitet og skoleliv*. Frederiksberg: Samfundslitteratur (35 sider).

15. Forelæsning: Køn og pædagogik

2 timer v. Thomas Szulevicz

Drenge klarer sig konsekvent dårligere end piger i uddannelsessystemet på nærmest alle målbare parametre. Denne forelæsning analyserer og diskuterer, hvorledes denne kønsforskel kan forstås, og der præsenteres forskellige teoretiske positioner til forståelsen af kønsforskellene. Fænomenet "12-talspiger" berøres ligeledes, og der kastes i forelæsningskritisk lys på, hvordan der flourer mange stereotype forestillinger knyttet til køn.

Forelæsningspensum:

Brinkmann, S. & Szulevicz, T. (2012). Feminiseringsten: For god til at være falsk? *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*. 4, 12, 85-93

Murphy, D. (2008). Gender and Subject Cultures in Practice. I: P. Murphy & K. Hall (red.): *Learning and Practice. Agency and Identities*. SAGE.

16. forelæsning: Afrunding, opsamling og evaluering

2 timer v/ (Noomi Matthiesen & Thomas Szulevicz)

Denne forelæsning tegner et overordnet landskab over feltet og trækker trådene tilbage til første forelæsning. Derudover arbejdes der på eksamensforberedelse og der afsættes tid til spørgsmål og evaluering.

Litteratur til kursusmodulet i Pædagogisk psykologi

Allen, Q. (2013). Balancing school and cool: tactics of resistance and accommodation among black middle-class males. *Race, Ethnicity and Education*. 16 (2) p. 203-224. Doi: 10.1080/13613324.2012.725041 [11 s.]

Anderson, J.R. et al. (1996). Situated learning and education. *Educational Researcher*, 25(4), p. 5-11. doi: 10.3102/0013189X025004005. [6 s.]

Anderson, T., & Dron, J. (2011). Three generations of distance education pedagogy. *The International Review Of Research In Open And Distributed Learning*, 12(3), 80-97 (17 sider)

Bandura, A. (2001) Social cognitive theory: An agentic perspective, *Annual Review of Psychology*, p.1-26 (26 sider)

Bateson, D. (1998). De logiske kategorier for læring og kommunikation. Sd.282-308 i *Mentale systemers økologi*, København: Akademisk Forlag [28 sider]

Biesta, G. (2002). Bildung And Modernity: The Future Of Bildung In A World Of Difference. *Studies in Philosophy and Education* 21: 343–351. (9 sider)

Brinkmann, S. & Szulevicz, T. (2012). Feminiseringstesen: For god til at være falsk? *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*. 4, 12, 85-93. (8 sider)

Bruner, j. s. (1985). Models of the learner. *Educational researcher*, Vol. 14, No. 6, pp. 5-8 (4 pages)

Davies, B. & Bansel, P. (2007). Neoliberalism and education. *International Journal of Qualitative Studies in Education*. Vol. 20 (3), 247-259. (12 sider)

Emmer, E.T. & Stough, L.M. (2001). Classroom Management: A Critical Part of Educational Psychology, With Implications for Teacher Education. *Educational Psychologist*, 36 (2), 103-112 (10 sider).

Feilberg, C. (2014). *Indledning og Dannelsesbegrebet*, fra Dannelsen af en psykologisk og videnskabelig habitus hos psykologistuderende, hhv. pp. 1-7 & 92-104. Ph.d. afhandling, Roskilde Universitet. Publiceret på www.livsverden.dk/feilberg. (20 sider)

Feilberg, C. (2015). Selvrefleksion som uddannelsesgreb – en kritisk diskussion. *Nordiske Udkast*, (2), 42- 78. (udkommet december 2016) (31 sider).

Greeno, J.G. (1997). On claims that answer the wrong questions. *Educational Researcher*, 26(1) p. 5-17. doi: 10.3102/0013189X026001005. [12 s.]

Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. Vol. 77 (1) pp. 81-112. (31 sider).

Hedegaard, M. (2003). *At blive fremmed i Danmark*. (kap. 1 s. 11-24). Aarhus: Klim. [14 s.]

Jensen, M. (2011a) ”Socialpædagogisk behandlingsarbejde”. I: *Tidsskrift for Social-*

pædagogik (13 sd)

Jensen, M. (2015) "Catalytic Models Developed Through Social Work" *Integrative Psychological and Behavioral Science* 49:56-72 (16 s.)

Knudsen, H. (2015). De blinde pletter i synlig læring. Hvordan evidens blev svaret på de hele og glemte de andre spørgsmål, man kan stille. I: H. Bjerg & N. Vaaben (red.). *At lede efter læring. Ledelse og organiseringer i den reformerede skole*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. (Kap. 5 s. 125 – 147, 22 sider).

Krogstrup, H.K. (2011) *Kampen om evidens* kp.5+6 København: Hans Reitzels Forlag sd.74 109 (31 s.)

Lareau, A. (1987). Social class differences in family-school relationships: The importance of cultural capital. *Sociology of Education*, 60(2), 73-85. doi: 10.2307/2112583. [12 s.]

Lave, J. & Wenger, E. (2003). *Situeret læring – og andre tekster* (s. 31-54 & 77-103). København: Hans Reitzels Forlag [49 sider]

Lyotard, J.F. (1982) *Viden og det postmoderne samfund*. Århus: Slagmarks Skyttegravsserie. Kap. 1-7 (43 sider).

Marsico, G. Interview with Jerome Bruner: The History of Psychology in the First Person. In G. Marsico (ed.), *Jerome S. Bruner beyond 100* (pp. 3-14). Springer International Publishing. (14 sider)

Matthiesen, N. (2017). Working together in a Deficit Logic. Home-School Partnerships with Somali Diaspora Parents. *Race, Ethnicity and Education*. 20(4) pp. 495-407. (12 sider)

Mehan, H. (1992). Understanding inequality in schools: The contribution of interpretive studies. *Sociology of Education*, 65, 1-20. [20 sider]

Molander, B. (1996). Kunskap – ett fortsatt sökande. Kap. 3 i: *Kunskap i handling*. Daidalos, Göteborg (p. 57-82). [25 sider]

Murphy, D. (2008). Gender and Subject Cultures in Practice. I: P. Murphy & K. Hall (red.): *Learning and Practice. Agency and Identities*. SAGE. (13 sider)

Packer, M. J. & Goicoechea (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology. *Educational Psychologist* 35(4) (pp. 227-241). [15 sider].

Pedersen, O. K. (2011). Skolen og den opportunistiske person. I: O.K. Pedersen *Konkurrencestaten*. Hans Reitzels Forlag. København (32 sider)

Piaget, J. (1961). THE GENETIC APPROACH TO THE PSYCHOLOGY OF THOUGHT, *Journal of Educational Psychology*, Vol. 52. No. 6, 275-281 (7 pages)

Rana, H., Rajiv, and Lal, M. (2014). E-learning: Issues and Challenges. *International Journal of Computer Applications*, Vol97(5), 20-24 (4 sider)

Reay, D. et al. (2007) 'A Darker Shade of Pale?' Whiteness, the Middle Classes and Multi-Ethnic Inner City Schooling. *Sociology*, 41(6) p. 1041-1060. [19 s.]

Reid, K.D. & Valle, J.W. (2004). The Discursive Practice of Learning Disability: Implications for Instructions and Parent-School Relations. *Journal of Learning Disabilities*, 37(6), 466-481. (16 sider)

Seralidoua, E. & Douligeris, C. (2015). Identification and Classification of Educational Collaborative Learning Environments, *Procedia Computer Science* 65 249 – 258 (10 sider)

Staubæs, D. (2004). Præludium & Kap. 1: Optikker på etnicitet, køn og skoleliv. (s. 13-48) I: *Køn, etnicitet og skoleliv*. Frederiksberg: Samfundslitteratur (35 sider).

- Szulevicz, T. (2012).** Hvis klasseledelse er svaret, hvad er så spørgsmålet? *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* 12 (1), 61-67 [6 s.]
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2011).** *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim (250 sider)
- Tateo, L. (2015).** Let's Frankly Play: Ambivalence, Dilemmas and Imagination. In G. Marsico (ed.), Jerome S. Bruner beyond 100 (pp. 55-64). Springer International Publishing. (14 sider)
- Terhart, E. (2011).** Has John Hattie really found the holy grail of research on teaching? An extended review of *Visible Learning*. *Journal of Curriculum Studies*. Vol. 43 (3), pp. 425-438. (13 sider)
- Vygotsky, L. S. (1994).** The problem of the environment, In R. Van der Veer & J. Valsiner (eds), *The Vygotsky reader*, pp. 338-354 (9 pages)
- White, J. (2002).** On 'learning' and 'learning about' : W. R. Bion's theory of thinking and educational praxis. In: D. Barford (ed.), *The ship of thought. Essays on Psychoanalysis and Learning*, pp. 84-105. Karnac Books. [For en dansk redegørelse for Bions begreber, se Feilberg, 2014, pp. 161ff] (22 sider)
- Wiberg, M. (2013).** Læring med eller uden kompas. In: M. Pahuus (ed.), *Dannelse i en læringstid*, pp. 9-22. Aalborg Universitetsforlag (14 sider)
- Wood, D. J., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976).** The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychiatry and Psychology*, 17(2), 89-100. (11 sider)
- Ziehe, T. (2003).** Skolen i en anerkendelseskrise. In J. Bjerg (red.), *Pædagogik* (3. rev. udg., kap. 3, s. 85 – 101). København: Hans Reitzels Forlag. [16 sider].

I alt 1001 sider

Kursusmodul: Arbejds- og organisationspsykologi (10 ECTS)

Modulansvarlig: Thomas Borchmann (borchman@hum.aau.dk)

Underviserne: Thomas Borchmann, Bendt Torpegaard Pedersen, Einar Baldursson, Eva Gemzøe Mikkelsen, Poul Bonde Jensen

Stadskode: HEA550002J

Placering: 5. Semester

Type og sprog: Studiefagsmodul (dansk)

Omfang og forventning: Kursusmodulet består af 32 timer forelæsning og 10 timers seminar undervisning

Deltagere: 5. Semester

Forelæsningsoversigt:

Forelæsningsrækken består af 14 forelæsninger og giver dels en introducerende oversigt til forskellige måder at tænke om organisationer og organisationsindretning på, dels et indblik i en række eksemplariske detailtemaer og problemstillinger, herunder medarbejdermotivering og medarbejderkontrol, indflydelsesøgning, arbejdsgrupper og gruppeorganisering, arbejdsmiljø, belastninger, stress og udbrændthed, samt intervention i forhold til klienter og organisationer.

Forelæsningerne er opdelt i 7 temaer:

Tema 1. Arbejds- og organisationssyn (forelæsning 1)

På første forelæsning introduceres der til arbejds- og organisationspsykologiens genstandsfelt, samt til forskellige syn på arbejde og organisationer som arenaer for erlæggelse/udveksling/koordinering af arbejde.

Tema 2. Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol (forelæsning 2- 5)

På forelæsning 2 – 5 behandles de forskrifter for arbejdets organisering og strategier til motivering og kontrol af medarbejdere, der er fremsat i løbet af det tyvende århundrede. Forelæsningerne vil beskæftige sig med klassiske forskrifter og disses konsekvens samt efterfølgende humaniseringsbestrebelse og disses ditto. Der introduceres til flere forskellige måder at anskue udviklingen i forskrifterne på. De fire forelæsninger sætter dels fokus på Taylorismen/Scientific Management og Human Re-

lation-bevægelsen, dels fokus på Neo-Taylorisme og Neo-Human Relationstænkning.

Tema 3. Indflydelsesøgning, arbejdsgrupper og gruppeorganisering (forelæsning 6 - 7)

De to forelæsninger vil se nærmere på ideerne bag og erfaringerne med forsøg med indflydelsesøgning i organisationer og på ideerne bag og forskellige perspektiver på gruppeorganisering. I sidstnævnte forelæsning introduceres generelt til uformelle og formelle grupper i arbejdsorganisationerne og der fokuseres både på grupperes dannelse/konstituering, gruppestrukturer og gruppeprocesser. Med "gruppen" som analyseenhed betones samtidig, at individers holdninger, forventninger og motiver dannes gennem de sociale interaktioner og strukturer, som forefindes på arbejdspladsen. Mennesker handler indenfor - og igennem sociale grupper, fællesskaber og kollektiver.

Tema 4 Arbejdsmiljø, belastninger, stress og udbrændthed (Forelæsning 8 - 9)

De to forelæsninger vil omhandle helbredsmæssige konsekvenser, forbundet med arbejdet, specielt med fokus på stress og udbrændthed. Forskellige teorier om stress, arbejdsbetingede belastninger, samt måder at tackle/cope stress vil blive præsenteret.

Der skitseres herudover forskellige interventions- og forebyggelsesstrategier til afhjælpning af arbejdsbetingede belastninger og belastningsreaktioner.

Tema 5. Intervention i forhold til klienter og organisationer (10 -11)

Disse forelæsninger vil omhandle hhv. individuel klientbehandling og organisationsudvikling, der bl.a. har til formål at forbedre det psykosociale arbejdsmiljø. Herunder diskuteres: 1) betydningen af interne og eksterne aktørers rolle (konsulenters) for organisationsændringer; 2) de forhold der virker fremmende eller hæmmende for iværksættelse/implementering og gennemførelse af organisationsændringer.

Tema 6. Mobning på arbejdspladsen (12-13)

De to forelæsninger vil omhandle mobning på arbejdspladsen, herunder spørgsmål vedr. definition af - og mulige årsager til - mobning

Tema 7. Tendenser i moderne ledelse og medarbejderudvikling/medarbejderpåvirkning (14)

Den afsluttende forelæsning vil omhandle tendenser i moderne ledelse og medarbejderudvikling/medarbejderpåvirkning og tage form af en forelæsning med ekstern gæste underviser

Varighed, kursusholdere og litteratur fremgår af nedenstående skema:

Kursus-	Varighed	Tema/Emne	Forelæser	Litteratur
---------	----------	-----------	-----------	------------

gang				
1	2 timer	Arbejds- og organisationssyn	Thomas Borchmann	0, 1 og 2
2	4 timer	Organisering, motivation og kontrol (I) Taylorisme/Scientific management	Thomas Borchmann	3, 4 og 5
3	2 timer	Organisering, motivation og kontrol (II) Human Relation-traditionen	Thomas Borchmann	3 og 6
4	2 timer	Organisering, motivation og kontrol (III) Neo human Relation	Thomas Borchmann	3,7,8,14 og 15
5	2 timer	Organisering, motivation og kontrol (IV) Neo Taylorisme	Thomas Borchmann	3,9,10,11,12,13
6	2 timer	Organisatorisk deltagelse/ Medarbejderinvolvering	Thomas Borchmann	16 og 17
7	2 timer	Selvstyrende arbejdsgrupper	Bendt Torpegaard	18 - 25
8	2 timer	Psykisk arbejdsmiljø, belastninger og belastningsreaktioner (I)	Einar Baldursson	26 -40
9	2 timer	Psykisk arbejdsmiljø, belastninger og belastningsreaktioner II)	Einar Baldursson	26 - 40
10	2 timer	Intervention (I) på individniveau	Bendt Torpegaard	45
11	2 timer	Intervention (II) på organisationsniveau	Thomas Borchmann	41 - 44
12	2 timer	Mobning på arbejdspladsen – definition, delfænomener, årsager på organisationsniveau	Eva Gemzøe Mikkelsen	47 -
13	2 timer	Mobning på arbejdspladsen – årsager på gruppe og individniveau	Eva Gemzøe Mikkelsen	Xx -
14	4 timer	Tendenser i ledelses og medarbejderudvikling/påvirkning	Thomas Borchmann & Poul Bonde Jensen	46

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminarer: 5 gange af 2 timer v/Søren Lindhardt Jensen

Antal seminarhold: 4

Prøveform: Mundtlig eksamen på baggrund af på forhånd offentliggjorte spørgsmål.

Litteratur til kursusmodulet i Arbejds- og organisationspsykologi

Tema: Arbejds- og organisationssyn		
0.	Adler, Paul S.; Linda C. Forbes & Hugh Willmott (2007) Critical Management Studies, I Walsh, James P. (Editor) & Arthur P. Brief (Eds.). <i>The Academy of Management Annals of Organization and Management</i> , Vol. 1 Lawrence Erlbaum Associates Inc, New York (December 2007) 145-218	73 s.
1.	Torpegaard og Borchmann, (2009) Hvad er arbejde og hvordan bør arbejdsorganisationer anskues? Workingpaper. Udlægges som PDF	22 s.
2.	Morgan.G. (1980) Paradigms, Metaphors and puzzle-solving in organisation theory. <i>Administrative Science Quarterly</i> , Vol. 25. Issue 4 – 605 - 622	17 s.
Tema: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol		
3	Hollway, W. (1996). <i>Work Psychology and Organizational Behaviour</i> . Sage (<i>Grundbog: hele bogen undtagen kap. 3,4,7 opgives</i>)	140 s.
4	Taylor, F.W. (1999). <i>Scientific management</i> . I: Clark; Chandler & Barry. <i>Organisation and identities</i> . Int. Thomson business Press.	5 s.
5	Braverman, H. (1974) kap. 4. <i>Scientific Management i Labour and Monopoly Capital</i>	26 sider
6	Roethlisberger, F.J. & Dickson, W.J. (1999). <i>Group restriction of output</i> . I: Clark; Chandler & Barry. <i>Organisation and identities</i> . Int. Thomson business Press.	12 s.
7	Herzberg, F. (1999). <i>Motivation through job enrichment</i> . I: Clark; Chandler & Barry. <i>Organisation and identities</i> . Int. Thomson business Press.	9 s.
8	Tynell, J. (2002). <i>Det er min egen Skyld I</i> : Tidsskrift for arbejdsliv, 2002	18 s.
9	David L Collinson (2003). <i>Identities and insecurities: Selves at work</i> . <i>Organization</i> . Vol 10, nr. 3	21 s.
10	Deetz, S. (2000). <i>Discursive Formations, Strategized Subordination and self-surveillance</i>	21 s.
11	Ray Axtell, C. (1999) <i>Corporate Culture as a Control Device II</i> Clark; Chandler & Barry. <i>Organisation and identities</i> . Int. Thomson business Press.	8 s.
12	Casey, C (1999) <i>Come Join our Family</i> . <i>Human Relations</i> vol. 52 (2)	25 s.
13	Prætorius, N. (2004) <i>Livet som Undtagelsestilstand</i> . Psyke og logos	15 s.
14	Cederstrøm, C & Grasmann (2008) <i>The masochistic reflexive turn</i> www.ephemeraweb.org volume 8(1): 41-57	16 s.
15.	Grey, C. (1999) <i>We are all managers now; we always were; on the development and demise of management</i> . <i>Journal of Management studies</i> 36:5 1999	25 s.
Tema: Indflydelsesøgning, arbejdsgrupper og gruppeorganisering		
16.	Strauss, G. (1998). <i>An Overview</i> . I: Heller et al <i>Organizational participation</i> . Oxford University Press	30 s.
17	Mckendall, M. (1993) <i>The Tyranny of Change: Organizational Development Revisited</i> . <i>Journal of Business Ethics</i> , Vol. 12, No. 2 (Feb., 1993), pp. 93-104	11 s.

18	Abramis, D.J. (1990). Semiconductor Manufacturing Team. I: Hackman (edit.). Groups that work (and those that don't). Jossey-bass Publ.	21 s.
19	Hackman, R. J. (1990): "Conclusion: Creating More Effective Work Groups in Organizations". I: Hackman (edit.): Groups that work (and those that don't). Jossey-bass Publ.	25 s.
20	Morgen, H. & Thomas, K. (1997): "A psychodynamic perspective on group processes". I: Wetherell, M (ed.): Identities, Groups and Social Issues. Sage.	54 s.
21	Lysgaard, S. (1985). Arbejderkollektivet. Kap. 7. Universitetsforlaget.	22 s.
22	Barker, J.R. (1993). Tightening the iron Cage: Concertive Control inn Self-Managing Teams. Administrative Science Quarterly, 38	29 s.
23	Knights, D. and McCabe, D. (2000). Bewitched, bothered and bewildered: The meaning and experience of teamworking for employees in an automobile company. Human Relations. Volume 53(11).	37 s.
24	Pedersen & Borchmann (2016): Om forbundenheders velsignelser og forbandelser – et studie af de intrapsyiske konflikter, som teamorganisering kan påføre os. Tidsskrift for Arbejdsliv 2016/3	22 s.
25	Roy, D.F. (1960). "Banana time": Job Satisfaction and the Informal Interaction. Human Organization, vol. 18, no. 4.	11 s.
Tema: Arbejds miljø, belastninger, stress og udbændthed		
26	Karasek (1979). Jobdemand, desicion latitude, and mental strain: Implications for job redesign. Administrative Science Quarterly. Vol. 24, no. 2.	23 s.
27	Harmon-Jones, E., Amodio, D. M., & Harmon-Jones, C. (2009). Action-Based Model of Dissonance: A Review, Integration, and Expansion of Conceptions of Cognitive Conflict. Advances in experimental social psychology, 41, 119-160.	41 s.
28	Lazarus, R. S. & Folkman, Susan Transactional Theory and Research on emotions and coping. European Journal of Personality, Vol. 1 p.	28 s.
29	Salye, H. (1999). Stress; the general adaption syndrome and dissonances of adoptation. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.	2 s.
30	Juster, R. P., McEwen, B. S., & Lupien, S. J. (2010). Allostatic load biomarkers of chronic stress and impact on health and cognition. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 35(1), 2-16.	13 s.
31	Baldursson, E. B., Pedersen, B. T., & Carlsen, P. (2013). Brikker til en evolutionær neurosocial teori om stress. Psyke & Logos.	18 s.
32	Schwabe, L., Joëls, M., Roozendaal, B., Wolf, O. T., & Oitzl, M. S. (2012). Stress effects on memory: an update and integration. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 36(7), 1740-1749.	8 s.
33	Betsch, T., Fiedler, K., & Brinkmann, J. (1998). Behavioral routines in decision making: The effects of novelty in task presentation and time pressure on routine maintenance and deviation. European Journal of Social Psychology, 28(6), 861-878.	14 s.
34	Hobfoll, S.E. (1989). Conservation of Resources. A New Attempt at Conceptualizing Stress. American Psychologist, vol. 44, no 3	11 s.
35	Oosterholt, B. G., der Linden, D. V., Maes, J. H., Verhraak, M. J., & Kompier, M. A. (2012). Burned out cognition-cognitive functioning of burnout patients before and after a period with psychological treatment. Scandinavian journal of work, environment & health, 38(4).	9 s.

36	Baldursson, E. B. (2012). Social smerte i det moderne arbejdsliv ud fra et arbejdspsykologisk perspektiv. <i>Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund</i> , 9(16). 33-62	23 s.
37	Aronsson, G. (1991). Dimensions of Control as Related to Work organization, stress, and Health. I: Johnson, J.V. & Johansson, G. <i>The psychosocial Work Environment</i> . Baywood Publ.	9 s.
38	Johnson, V.J. (1991). Collective Control: Strategies for Survival in the Workplace. I: Johnson, J.V. & Johansson, G. <i>The psychosocial Work Environment</i> . Baywood Publ.	11 s.
39	Mazzetti, G., Schaufeli, W. B., & Guglielmi, D. (2014). Are Workaholics Born or Made? Relations of Workaholism With Person Characteristics and Overwork Climate.	22 s.
40	McEwen, B. S., & Wingfield, J. C. (2010). What's in a name? Integrating homeostasis, allostasis and stress. <i>Hormones and behavior</i> , 57(2), 105.	6 s.
Tema: Intervention		
41	Borchmann og Pedersen (2004) <i>Metoder i aktionsforskning</i> . 3.nationale aktionsforskningskonference. Aalborg. Udlægges som PDF	12 s.
42	Borchmann og Pedersen (2005) <i>Using Humour and Caricaturing Confrontations in the Interview-session</i> . 2'Art of Management Conference. Paris. Udlægges som PDF	12 s.
43	Stranne & Ramian. (2000) Organisationsudvikling. I (red. Eggert Petersen og Knud-Erik Sabroe) <i>Arbejdspsykologi : arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation</i> . Munksgaard.	15 s.
44	Krogager, P. (1998). Konsulentarbejdet I komplekse Omstillingsprocesser.. Kapitel 6 – 9	25 s.
45	Pedersen, B (2014) Defensive organisatoriske værnemekanismer : Forførelse, traumatisering og stressammenbrud. I: <i>Klinisk socialpsykologi: Casestudier fra en arbejdspsykologisk behandlingspraksis</i> . red. / Bendt Torpegaard Pedersen. 1. udg. Aalborg Universitetsforlag, 2014. s. 93-114.	12 s.
Tema: Mobning på arbejdspladsen		
	Einarsen, S., Hoel, H., Zapf, D., & Cooper, C. L. (2011). The concept of bullying and harassment at work: The European tradition. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, & C. L. Cooper (Eds.), <i>Bullying and harassment in the workplace. Developments in theory, research, and practice</i> . (2nd ed.) Boca Raton: CRC Press., 3-40	38 sider
	Samnani, A.-K., & Singh, P. (2012). 20 Years of workplace bullying research: A review of the antecedents and consequences of bullying in the workplace. <i>Aggression and Violent Behavior</i> , 17(6), 581-589.	9 sider
	Mulder, R., Pouwelse, M., Lodewijckx, H., & Bolman, C. (2014). Workplace mobbing and bystanders' helping behaviour towards victims: The role of gender, perceived responsibility and anticipated stigma by association. <i>International Journal of Psychology</i> , 49, 304-312. doi: 10.1002/ijop.12018	9 sider
	Neuman, J. H., & Baron, R. A. (2011). Social antecedents of bullying: A social interactionist perspective. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, &	25 sider

	C. L. Cooper (Eds.), <i>Bullying and harassment in the workplace: Developments in theory, research, and practice</i> . Boca Raton: Taylor & Francis Group, 201–225.	
	Nielsen, M. B., Glasø, L., & Einarsen, S. (2017). Exposure to workplace harassment and the Five Factor Model of personality: A meta-analysis. <i>Personality and Individual Differences</i> , 104, 195-206	12 sider
Tema: Tendenser i ledelses og medarbejderudvikling/påvirkning		
46	Borchmann, T & Pedersen B. (2010). Om Intimideringskommunikation. I Borchmann, T & Pedersen B. (Eds) <i>Intimideringskommunikation</i> . Aalborg Universitetsforlag	17 s.
I alt xxx sider		

Klinisk Psykologi / Clinical Psychology (10 ECTS)
Placering: 5. Semester
Stadskode: HEA550001D
Modulansvarlig: Bo Møhl (bomoehl@hum.aau.dk)
Antal forelæsninger/seminar: Kursusmodulet består af 32 timer forelæsning og 8 timers seminar undervisning
Undervisere: Malene Klindt Bohni, Anne Birgitte Døssing, Tine Heede, Ester Holte Kofod, Bo Møhl, Kristine Kahr Nilsson, Birgitte Petersen , Gry Kjærdsdam Telléus, Mette Thuesen
Antal seminarhold: 4 v/ Mette Thuesen
Type og sprog: Studiefagsmodul (dansk)
<p>Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater inden for den kliniske psykologi, herunder teorier om psykiske lidelser og problemer fremkaldt af livskriser samt teorier om egentlige psykopatologiske tilstande. Modulet tilrettelægges som en forelæsningsrække, der suppleres med seminarundervisning</p> <p>Mål: Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere:</p> <p>Viden om og forståelse af:</p> <ul style="list-style-type: none">centrale psykiske/psykiatriske lidelser og problemer på et psykologibaseret grundlag, samt forskelle og ligheder mellem centrale psykologiske teorier indenfor dette områdepsykologiske klassifikationssystemer og perspektiver på de psykiske forstyrrelses ætiologi og patogenesepersonligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved dannelse af psykiske forstyrrelsercentrale teorier og empiri indenfor klinisk psykologi med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge. <p>Færdigheder i:</p> <ul style="list-style-type: none">at identificere psykologiske aspekter af psykiatriske lidelser og

at anvende psykologiske perspektiver på psykiatriske lidelsers og psykiske lidelsers klassifikation, ætiologi og patogenese
 at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor klinisk psykologi til at begrunde og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
 at formidle klinisk-psykologisk indsigt i faglige sammenhænge.

Kompetencer til:

at håndtere ovenstående viden og kompetencer i konkrete, afgrænsede sammenhænge
 at kunne identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling.

Omfang og forventet arbejdsindsats:

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
16 forelæsninger à 2 timer	32
4 seminargange à 2 timer	8
Læsning og forberedelse	230
Eksamen	En individuel intern skriftlig hjemskal besvares indenfor 72 timer.

NB: lektioner tælles som timer.

Deltagere: studerende på 5. semester

Modulaktiviteter:

Kur-sus-gang	Varighed	Tema/Emne	Forelæser	Litteratur
1	2x45 min.	Introduktion til klinisk psykologi, basale begreber og sygdomsmodeller	Bo Møhl	jvf nedenfor
2	2x45 min.	<i>Psykoterapi What works for whom? – specifikke versus non-specifikke faktorer i psykoterapi</i>	Bo Møhl	jvf nedenfor
3	2x45 min	<i>Klinisk børnepsykologi/ 1</i>	Tine Heede	jvf nedenfor
4	2x45 min.	<i>Klinisk børnepsykologi/ 2</i>	Tine Heede	jvf nedenfor

5	2x45 min.	At være klinisk psykolog	Mette Thuesen	jvf nedenfor
6	2x45 min	<i>Supervision</i>	Birgitte Petersen	jvf nedenfor
7	2x45 min	<i>Den psykologiske forståelse, udredning og behandling af spiseforstyrrelser og selvskaade</i>	Bo Møhl	jvf nedenfor
8	2x45 min.	<i>Mentaliseringsbaseret forståelse og behandling af borderlineforstyrrelser</i>	Bo Møhl	jvf nedenfor
9	2x45 min.	<i>Kognitiv adfærdsterapi / 1</i>	Malene Klindt Bohni	jvf nedenfor
10	2x45 min	<i>Kognitiv adfærdsterapi / 2</i>	Malene Klindt Bohni	jvf nedenfor
11	2x45 min.	<i>Aspekter af objektrelations teorier med særligt fokus på Winnicott samt begreberne konflikt- og deficitpatologi (Killingmo)</i>	Anne Birgitte Døssing	jvf nedenfor
12	2x45 min.	<i>Stigmatisering af psykiske lidelser</i>	Kristine Kahr Nilsson	jvf nedenfor
13	2x45 min	<i>Par- og gruppeterapi</i>	Bo Møhl	jvf nedenfor
14	2x45 min	Tab og traumer	Ester Holte Ko- fod	jvf nedenfor
15	2x45 min.	<i>Psykologisk forståelse og behandling af den depressive lidelse</i>	Gry Kjærdsdam Telléus	jvf nedenfor
16	2x45 min.	<i>Forskning i psykoterapi</i>	Bo Møhl	jvf nedenfor

1. Forelæsning: Introduktion til klinisk psykologi, basale begreber og sygdomsmodeller

v/ Bo Møhl

Forelæsningen giver en introduktion til klinisk psykologi – fagets genstandsområde og historie i Danmark. Desuden vil nogle basale begreber og sygdomsmodeller (den biomedicinske model, diatese-stress modellen og udviklingspsykopatologi) blive gennemgået og sat i relation til faget.

Litteratur:

Møhl B, Simonsen E. (2017) Med mennesket i centrum. In: Simonsen E & Møhl B (red) Grundbog i Psykiatri (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (30 sider)

Harder S, Simonsen E. (2017) Udviklingspsykopatologi. In: Simonsen E & Møhl B (red) Grundbog i Psykiatri (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (14 sider)

2. Forelæsning: Psykoterapi What works for whom? – specifikke versus non-specifikke faktorer I psykoterapi

v/ Bo Møhl

Forelæsningen formidler et overblik over de forskellige psykoterapeutiske retninger og deres udvikling. Desuden vil evidensbegrebet samt specifikke versus non-specifikke faktorer i psykoterapi blive gennemgået: *what works for whom?* - problemstillingen

Litteratur:

Møhl B. Hvad er psykoterapi? og hvad virker for hvem? (12 sider) In: Møhl B & Kjølbye M. (red) Psykoterapiens ABC. PsykiatriFonden 2013

Kjølbye M & Møhl B. Overblik over psykoterapiformerne. (12 sider) In: Møhl B & Kjølbye M. (red) Psykoterapiens ABC. PsykiatriFonden 2013

3. Forelæsning Klinisk børnepsykologi 1 / undersøgelse/vurdering

V/ Tine Heede

Forelæsningen giver en introduktion på udviklingspsykologisk grundlag til de kliniske børnepsykologis arbejdsområder med særligt henblik på undersøgelses/vurderings arbejdet. Klassifikation, etiske og juridiske aspekter vil blive gennemgået med eksempler fra praksis.

Litteratur:

Heede, T. (2010): *Klinisk Børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv*. (Kapitel 5: Psykologisk intervention i forhold til barnets omgivelser, s. kap 2,3,4 DK: Akademisk Forlag.

Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder*. (Kapitel 1: Psykodynamiske udviklingsteorier og forståelse af psykopatologi i barnealderen, s. 19-36). København: Hans Reitzel (17 sider)

Supplerende litteratur

Mortensen, K.V. (2006): *Fra neuroser til relationsforstyrrelser, 2. udgave* (Kapitel A1: Klassifikationer og psykiatrisk diagnostik, s. 347 – 381). København: Gyldendal. (34 sider).

Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood, Revised (DC:0-3R) (2005). Washington DC: ZERO TO THREE PRESS. S. 15-52. (37 s.)

PDM Task Force (2006). *Psychodynamic Diagnostic Manual*. Silver Spring: Alliance of Psychodynamic Organizations. S. 175-195 (20 s.).

4. Forelæsning Klinisk børnepsykologi 2 / behandling/intervention

V/ Tine Heede

En vifte af børnepsykologiske interventionsformer som eksempler på interventionsniveauer præsenteres ud fra en psykodynamisk referenceramme. Psykoanalytisk psykoterapi med børn og unge introduceres og eksemplificeres ved hjælp af en case.

Litteratur:

Heede, T: kap. 6 og 7

Supplerende litteratur:

Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Bind 1: En grundbog om teorier og arbejdsmetoder*. København: Hans Reitzel.

Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Bind 2: Et område i udvikling*. København: Hans Reitzel.

Midgley, N., & Kennedy, E., (2011): Psychodynamic psychotherapy for children and adolescents: a critical review of the evidence base. *Journal Child Psychotherapy*, 37(3), 232-260.

Bertelsen P, Haugaard C, Rosenberg N (red) (2013) Tværfaglig supervision. København: Hans Reitzel

5. Forelæsning: At være klinisk psykolog; den professionelle rolle og at møde klienten.

V/Mette Thuesen

Forelæsningen omhandler, hvordan den kliniske psykolog forholder sig til sin professionelle rolle og hvordan han/hun skaber en god kontakt med klienten. Udfordringer og faldgruber i arbejdet diskuteres f.eks.: Hvad er fælles og hvad er unikt for den enkelte klient? Hvor går grænsen mellem privat og personlig? Hvad vil det sige at være empatisk?

Litteratur:

Fog, J. (1998). Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien. Hans Reitzels forlag. Kapitel 3 og 4. S.53-90.(38 sider)

Casement, P. (1985/1991) Learning from the Patient. The Guilford Press. Kapitel 1. (s.6-28) (23 sider) eller Casement, P. (1987) Lyt til patienten. Hans Reitzels forlag. (s. 11-36.)

6. Forelæsning: Supervision

V/Birgitte Petersen

I forelæsningen gives en introduktion til supervisionsbegrebet og noviceterapeutens udviklings- og læringsproces belyses

Litteratur:

Birgitte Petersen. Supervision af psykologkandidater i privat praksis – en casebeskrivelse af supervisionen i Dansk Psykologforenings praksiskandidatordning. Kap.3 s. 37 – 54. Aalborg Universitets Forlag. 2016 (17 s.)

Hedegaard, A. E. (2011). Noviceterapeutens udfordring og læringsproces. *Matrix*, 2011; 4, 258 – 272. (14 s.)

7. Forelæsning: Når man bruger kroppen - Den psykologiske forståelse af spiseforstyrrelser og selvskade

V/Bo Møhl

Ved forelæsningen vil de forskellige former for selvskade og herunder spiseforstyrrelser blive gennemgået med hensyn til diagnostik, epidemiologi og ætiologi. Ved forelæsning vil der lægges særlig vægt på udredning og behandling af spiseforstyrrelser. Der vil ved forelæsningen såvel være fokus på børne- unge som voksenområdet og de særlige udfordringer der er relateret til udredning og behandling af forskellige aldersgrupper.

Litteratur:

Munch Jensen B. & Møhl B. (2017) Spiseforstyrrelser. In: Simonsen E & Møhl B (red) Grundbog i Psykiatri (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (477-496) (19 s.)

Møhl B. (2017) Personlighedsforstyrrelser og selvskade. In: Simonsen E. & Bork Mathiesen B. (ed.) Personlighed og Personlighedsforstyrrelser. Hans Reitzels Forlag (357-377) (20 s.)

Supplerende litteratur:

Feeding and Eating Disorders, 329-354, [Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders](#), Fifth Edition (DSM-5), 2013, American Psychiatric Association.

Nationale Kliniske Retningslinjer (NKR) for behandling af moderat til svær bulimi (publiceret 2015) samt Nationale Kliniske Retningslinjer (NKR) for behandling af anorexia nervosa (publiceret 2016). Begge findes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside for NKR på adressen:

<https://sundhedsstyrelsen.dk/da/nkr>

Sundhedsstyrelsen 2005, Spiseforstyrrelser, anbefalinger for organisation og behandling, København. Findes på www.sst.dk

F. Skårderud, Stærk/Svag, En håndbog om spiseforstyrrelser, 2008, Hans Reitzels Forlag.

Møhl B. Prietzel H. Behandling af spiseforstyrrelser. In: Møhl B & Kjølbye M (red) Psykoterapiens ABC. PsykiatriFonden 2013

8. Forelæsning: Mentaliseringsbaseret forståelse og behandling af borderlineforstyrrelser

V/Bo Møhl

Forståelse og behandling af borderline personlighedsforstyrrelse gennemgås ud fra en mentaliseringsbaseret referenceramme og sættes i relation til dialektisk adfærdsterapi.

Litteratur:

Bateman A og Fonagy P: Mentaliseringsbaseret behandling af borderlinepersonlighedsforstyrrelser, Akademisk Forlag, 2007, Kap 1-3 (70 sider)

Hansen J.S. (2017) Dialektisk Adfærdsterapi ved Borderline personlighedsforstyrrelse. In: In: Simonsen E. & Bork Mathiesen B. (ed.) Personlighed og Personlighedsforstyrrelser. Hans Reitzels Forlag (473-490) (17 s.)

Supplerende:

Bo S., Kongerslev M. Larsen K.A., Bateman A. (2017) Mentaliseringsbaseret behandling af borderline personlighedsforstyrrelser. In: In: Simonsen E. & Bork Mathiesen B. (ed.) Personlighed og Personlighedsforstyrrelser. Hans Reitzels Forlag (435-472) (36 s.)

Bøye R, Kjølbye M (red). (2012) Borderline. Psykoedukation, forståelse og behandling. København: Hans Reitzels Forlag

9. Forelæsning: *Kognitiv adfærdsterapi / 1*

V/Malene Klindt Bohni

Forelæsningen giver en introduktion til kognitiv adfærdsterapi, herunder grundlæggende model og metoder. Betydningen af tanker og adfærd i udviklingen og ikke mindst vedligeholdelsen af psykopatologi gennemgås med kliniske eksempler fra forskellige lidelser, herunder depression.

Litteratur:

Rosenberg N.K., Mørch, M.M. & Arendt, M. Kognitiv adfærdsterapi – teori og metoder (kapitel 1)(30 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.

Straarup, K.N. Kognitiv adfærdsterapi ved affektive lidelser (kapitel 4)(35 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.

Supplerende litteratur

Beck, J.S. Kognitiv Adfærdsterapi – Grundlag og Perspektiver. Akademisk Forlag 2011

10. Forelæsning: *Kognitiv adfærdsterapi / 2*

V/Malene Klindt Bohni

I forelæsningen vil der være fokus på kognitiv adfærdsterapeutisk forståelse og behandling af forskellige angsttilstande, med særlig fokus på OCD.

Litteratur:

Jónsson, H. Kognitiv adfærdsmode for OCD (kapitel 7)(15 sider). In: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red). OCD – Sygdom og behandling - for behandlere. Hans Reitzels Forlag 2014

Bohni, M.K., Jónsson, H. & Rosenberg, N.K. Kognitiv adfærdsterapi ved OCD (kapitel 8) (81 sider). In: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red). OCD – Sygdom og behandling - for behandlere. Hans Reitzels Forlag 2014

Arendt, M. & Rosenberg, N.K. Kognitiv Adfærdsterapi ved panikangst og agorafobi (kapitel 6)(24 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.

Rosenberg, N.K. & Arendt, M. Kognitiv adfærdsterapi ved socialfobi (kapitel 7)(25 sider). In; Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.

Supplerende litteratur

Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. OCD – Sygdom og behandling - for patienter og pårørende. Hans Reitzels Forlag 2014

Bennedsen, B.E., Bohni, M.K. & Jónsson, H. Kognitiv adfærdsterapi ved OCD. Kap. 9 i: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.

Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (2017). OCD – Obsessiv-kompulsiv tilstand. Kap. 18 i: Simonsen, E. & Møhl, B. (red.) Grundbog i Psykiatri, 2. udgave. Hans Reitzels Forlag.

11. Forelæsning: Aspekter af objektrelationsteorier med særligt fokus på Winnicott samt begreberne konflikt- og deficitpatologi (Killingmo)

V/Anne Birgitte Døssing

Forelæsningen vil omfatte en introduktion af den gruppe af objektrelationsteorier, der kaldes "den uafhængige skole", men med særligt fokus på Winnicott. Grundlæggende begreber vil blive introduceret såsom selv, objekt og objektrelation i et udviklingsmæssigt perspektiv og vil blive set i sammenhæng med Killingmos skelnen mellem konflikt- og deficitpatologi.

Litteratur:

Fonagy, P. & Target, M. (2003): Psychoanalytic Theories. Perspectives from Developmental Psychopathology, kap. 7, s. 137-165 (28 sider)

Killingmo, B. (1984): Konflikt and deficit. Implications for technique. I *International J. of PsychoAnal.*, vol. 70, nr. 65, s. 65-79 (14 sider).

Winnicott, D. W. (1974): Playing and reality, kap. 4, s. 62-76 (14 sider)

12. Forelæsning: Stigmatisering af psykiske lidelser

V/Kristine Kahr Nilsson

Til trods for en øget viden om psykiske lidelser i den generelle befolkning, er stigmatisering af psykiske lidelser ikke aftaget, men derimod på nogle parametre øget. Denne forelæsning diskuterer forskellige teorier om årsager til stigmatisering samt hvilke konsekvenser stigmatisering har for berørte individer og for samfundet.

Litteratur:

Hinshaw S, & Stier A. (2008). Stigma as related to mental disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 4:367–393. (26 sider)

Kvaale, E.P., Haslam, N., Gottdiener, W.H., 2013. The “side effects” of medicalization: A meta-analytic review of how biogenetic explanations affect stigma. *Clinical Psychology Review*, 33,782–794. (12 sider)

Nilsson, K.K., Kugathasan, P., & Straarup, K.N. (2016). Characteristic, Correlates and Outcomes of Perceived Stigmatization in Bipolar Disorder Patients. *Journal of Affective Disorders*, 194; 196-201. (5 sider)

Schomerus, G., Schwahn, C., Holzinger, A., Corrigan, P. W., Grabe, H. J., Carta, M. G., et al. (2012). Evolution of public attitudes about mental illness: A systematic review and meta-analysis. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 125, 440-452. (12 sider).

13. Forelæsning Par- og gruppeterapi

V/Bo Møhl

Forelæsning vil gennemgå par- og gruppeterapi ud fra forskellige referencerammer og i relation til forskellige problemstillinger. Hvordan bruges gruppen? Og hvornår bør man tilbyde parterapi?

Litteratur:

Bloch S, Harari. Family Therapy. In: Gabbard GO, Beck JS, & Holmes (eds) Oxford Textbook of Psychotherapy. Oxford: Oxford University Press, 2005 (pp 57-67) (10 sider)

Scharff DE, Scharff JS. Psychodynamic Couple Therapy. In: Gabbard GO, Beck JS, & Holmes (eds) Oxford Textbook of Psychotherapy. Oxford: Oxford University Press, 2005 (pp 67-77) (10 sider)

Dattilio FM. Cognitive-behavior Therapy with Couples. In: Gabbard GO, Beck JS, & Holmes (eds) Oxford Textbook of Psychotherapy. Oxford: Oxford University Press, 2005 (pp 77-87) (10 sider)

Alberdi F. Gruppeterapi mellem fortid og fremtid. In: Nielsen J, Sørensen P (red). Brug Gruppen. København: Hans Reitzels Forlag. 2013 (pp 25-49) (24 sider)

Supplerende Litteratur:

Møhl B. Familie- og parterapi. In: Møhl B, Kjølbye M. Psykoterapiens ABC. København: PsykiatriFonden 2013.

14. Forelæsning: Tab og traumer

V/Ester Holte Kofod

Forelæsningen giver en introduktion til psykologiske forståelser af sorg og krise, med særlig fokus på fremkomsten af psykiatriske diagnoser for tab- og traumereaktioner (kompliceret/forlænget sorg, PTSD). Der vil endvidere være fokus på forskningen i ætiologi, prognoser og behandlingsformer

Litteratur:

Guldin, Mai-Britt (2014). Kapitel 4: Psykotraumatologi og diagnostisk kategorisering af sorg, Kapitel 5: Den behandlingskrævende sorg. I: *Tab og Sorg. En grundbog for professionelle*. København: Hans Reitzel. [40 sider]

Jacobsen, Michael Hviid & Kofod, Ester Holte (2015). Sorg: En fraværstfølelse under forandring. I: Bo, Inger Glavind & Jacobsen, Michael Hviid (Red.): *Hverdagslivets følelser: Tilstande, relationer, kulturer*. København: Hans Reitzel. Følgende uddrag: s. 254-260 (Psykologiske forståelser af sorg) og s. 263-268 (Sorg som lidelse: Patologiseringen af sorg). [13 sider]

Wakefield, Jerome C. & Horwitz, Allan V. (2010). Chapter 2: Normal reactions to adversity or symptoms of disorder? In: Gerald M. Rosen & B. Christopher Frueh (Eds.). *Clinician's Guide to Posttraumatic Stress Disorder*. New Jersey: John Wiley & Sons. [17 sider]

Walter, T. (2006). What is complicated grief? A social constructionist answer. *Omega: The Journal of Death and Dying*, 52 (1). pp. 71-79. [9 sider]

White, Michael (2006). Hilse på igen: om at indlemme den tabte relation i sorgarbejdet (s. 65-81). (Uddrag fra Kapitel 3: Genmedlemsgørelse). I: *Narrativ praksis*. København: Hans Reitzel. [17 sider]

Supplerende læsning:

Granek, Leeat (2013) Disciplinary Wounds: Has Grief Become the Identified Patient for a Field Gone Awry? *Journal of Loss and Trauma*, 18:3, 275-288. [14 sider]

Holmgren, Anette (2010). Alle kan tale om traumer. I: Anette Holmgren (Red.). *Fra terapi til pædagogik*. København: Hans Reitzel. [25 sider].

Van der Kolk, B. A. (2000) Posttraumatic Stress Disorder and The Nature of Trauma. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 2(1): 7-22 [16 sider]

Wakefield, Jerome C. (2013). Is complicated/prolonged grief a disorder? Why the proposal to add a category of complicated grief disorder to the DSM-5 is conceptually and empirically unsound. In: Margaret Stroebe, Henk Schut & Jan van den Bout (Eds.). *Complicated grief: Scientific foundation for health care professionals*. pp. 99-114. London: Routledge. [16 sider]

15. forelæsning: Psykologisk forståelse og behandling af den depressive lidelse

V/Gry Kjærdsdam Telléus

Ved forelæsningen vil de affektive sindslidelser (såvel unipolar som bipolar) blive gennemgået med særligt vægt på depression. Der vil ved forelæsningen vil der være fokus på diagnostik, epidemiologi og ætiologi, udredning og behandling.

Litteratur:

WHO ICD-10, Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser – klassifikation og diagnostiske kriterier. F30-39 (16 sider)

National klinisk retningslinje for non-farmakologisk behandling af unipolar depression (publiceret 2016). Findes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside for NKR på adressen:

<https://www.sst.dk/da/udgivelser/2016/~//media/0216564BB8AA4D40B7DBAF21E9ACF403.ashx>

Supplerende litteratur:

Depressive Disorders, 155-188, [Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders](#), Fifth Edition (DSM-5), 2013, American Psychiatric Association.

Power, M (Editor), *The Wiley Blackwell Handbook of Mood Disorders*, 2nd Edition, ISBN: 978-1-119-97892-3, August 2013, Wiley-Blackwell

16. Forelæsning: Forskning I psykoterapi

V/Bo Møhl

Forelæsningen vil introducere gennemgå principper for empirisk udforskning af psykoterapi

Litteratur:

Poulsen S, Lau M, Simonsen S. Forskning i Psykoterapi. In: Alberdi F, Rosenbaum B, Sørensen P. (red) Moderne Psykoterapi. Hans Reitzels Forlag 2015 (pp543-583) (40 sider)

Supplerende litteratur:

Hougaard E, Jonsson H, Piet J & Nørr H. Hvordan dokumenteres virkningen af psykoterapi? In: Møhl B & Kjølbye M (red) Psykoterapiens ABC. PsykiatriFonden 2013

Modulet afsluttes på 5. semester med:**Prøve 13:**

En individuel intern skriftlig prøve i Klinisk psykologi (Clinical Psychology).

Prøven er en bunden 72 timers opgave, hvor den studerende på baggrund af en stillet opgaveformulering skal besvare et eller flere spørgsmål inden for fagområdet.

Pensumramme: 1000 standardsider ikke for snævert afgrænset obligatorisk litteratur. Sidetal: 5-7 sider.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives karakter efter 7-trinsskalaen. Besvarelsen bedømmes af eksaminator.

Prøvens omfang: 10 ECTS-point.

Prøven skal demonstrere, at modulets mål er indfrie

Samlet Litteratur til kurset:

Alberdi F. Gruppeterapi mellem fortid og fremtid. In: Nielsen J, Sørensen P (red). Brug Gruppen. København: Hans Reitzels Forlag. 2013 (pp 25-49) (24 sider)

Arendt, M. & Rosenberg, N.K. Kognitiv Adfærdsterapi ved panikangst og agorafobi (kapitel 6)(24 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nye-
ste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.

Bateman A og Fonagy P: Mentaliseringsbaseret behandling af borderlinepersonlighedsforstyrrelser, Akademisk Forlag, 2007, Kap 1-3 (70 sider)

Bloch S, Harari. Family Therapy. In: Gabbard GO, Beck JS, & Holmes (eds) Oxford Textbook of Psychotherapy. Oxford: Oxford University Press, 2005. (pp 57-67) (10 sider)

Bohni, M.K., Jónsson, H. & Rosenberg, N.K. Kognitiv adfærdsterapi ved OCD (kapitel 8) (81 sider). In: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red). OCD – Sygdom og behandling - for behandlere. Hans Reitzels Forlag 2014

Casement, P. (1985/1991) Learning from the Patient. The Guilford Press. Kapitel 1. S.6-28 (23 sider) eller Casement, P. (1987) Lyt til patienten. Hans Reitzels Forlag. S. 11-36.

Dattilio FM. Cognitive-behavior Therapy with Couples. In: Gabbard GO, Beck JS, & Holmes (eds) Oxford Textbook of Psychotherapy. Oxford: Oxford University Press, 2005 (pp 77-87) (10 sider)

Fog, J. (1998). Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien. Hans Reitzels forlag. Kapitel 3 og 4. S.53-90.(38 sider)

Fonagy, P. & Target, M. (2003): Psychoanalytic Theories. Perspectives from Developmental Psychopathology, kap. 7, s. 137-165 (28 sider)

Guldin, Mai-Britt (2014). Kapitel 4: Psykotraumatologi og diagnostisk kategorise-

- ring af sorg, Kapitel 5: Den behandlingskrævende sorg. I: *Tab og Sorg. En grundbog for professionelle*. København: Hans Reitzel. [40 sider]
- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder*. (Kapitel 1: Psykodynamiske udviklingsteorier og forståelse af psykopatologi i barnealderen, s. 19-36 (17 sider);, Kapitel 3: Undersøgelse og visitation, s. 55-71) (16 sider). København: Hans Reitzel. København: Hans Reitzel
- Hansen J.S. (2017) Dialektisk Adfærdsterapi ved Borderline personlighedsforstyrrelse. In: In: Simonsen E. & Bork Mathiesen B. (ed.) *Personlighed og Personlighedsforstyrrelser*. Hans Reitzels Forlag (473-490) (17 s.)
- Hinshaw S, & Stier A. (2008). Stigma as related to mental disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 4:367–393. (26 sider)
- Harder S, Simonsen E. (2017) Udviklingspsykopatologi. In: Simonsen E & Møhl B (red) *Grundbog i Psykiatri (2. udg.)*. Hans Reitzels Forlag (14 sider)
- Hedegaard, A. E. (2011). Noviceterapeutens udfordring og læringsproces. *Matrix*, 2011; 4, 258 – 272. (14 s.)
- Heede, T. (2010): *Klinisk Børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv*. (Kapitel 5: Psykologisk intervention i forhold til barnets omgivelser, s. 105 – 126) (21 s.) DK: Akademisk Forlag.
- Jacobsen, Michael Hviid & Kofod, Ester Holte (2015). Sorg: En fraværstfølelse under forandring. I: Bo, Inger Glavind & Jacobsen, Michael Hviid (Red.): *Hverdagslivets følelser: Tilstande, relationer, kulturer*. København: Hans Reitzel. Følgende uddrag: s. 254-260 (Psykologiske forståelser af sorg) og s. 263-268 (Sorg som lidelse: Patologiseringen af sorg). [13 sider]
- Jónsson, H. Kognitiv adfærdsmode for OCD (kapitel 7)(15 sider). In: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red). *OCD – Sygdom og behandling - for behandlere*. Hans Reitzels Forlag 2014
- Rosenberg, N.K. & Arendt, M. Kognitiv adfærdsterapi ved socialfobi (kapitel 7)(25 sider). In; Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) *Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling*. Hans Reitzels Forlag 2012.
- Killingmo, B. (1984): Konflikt and Deficit. Implications for technique. I *International J. of PsychoAnal.*, vol. 70, nr. 65, s. 65-79 (14 sider).
- Kjølbye M & Møhl B. Overblik over psykoterapiformerne. In: Møhl B & Kjølbye M. (red) *Psykoterapiens ABC*. PsykiatriFonden 2013. (12 sider)
- Kvaale, E.P., Haslam, N., Gottdiener, W.H., 2013. The “side effects” of medicalization: A meta-analytic review of how biogenetic explanations affect stigma. *Clinical Psychology Review*, 33,782–794. (12 sider)
- Mortensen, K.V. (2006): *Fra neuroser til relationsforstyrrelser, 2. udgave* (Kapitel A1: Klassifikationer og psykiatrisk diagnostik, s. 347 – 381). København: Gyldendal. (34 sider).
- Munch Jensen B. & Møhl B. (2017) Spiseforstyrrelser. In: Simonsen E & Møhl B (red) *Grundbog i Psykiatri (2. udg.)*. Hans Reitzels Forlag (477-496) (19 s.)
- Møhl B, Simonsen E. (2017) Med mennesket i centrum. In: Simonsen E & Møhl B (red) *Grundbog i Psykiatri (2. udg.)*. Hans Reitzels Forlag (30 sider)
- Møhl B. Hvad er psykoterapi? og hvad virker for hvem? In: Møhl B & Kjølbye M. (red) *Psykoterapiens ABC*. PsykiatriFonden 2013 (12 sider)
- Møhl B. (2017) Personlighedsforstyrrelser og selvskaade. In: Simonsen E. & Bork

- Mathiesen B. (ed.) Personlighed og Personlighedsforstyrrelser. Hans Reitzels Forlag (357-377) (20 s.)
- Nationale Kliniske Retningslinjer (NKR) for ikke-medicinsk behandling af depression (publiceret 2016). Fndes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside for NKR på adressen: <https://sundhedsstyrelsen.dk/da/nkr> (ca 30 normal sider)
- Nilsson, K.K., Kugathasan, P., & Straarup, K.N. (2016). Characteristic, Correlates and Outcomes of Perceived Stigmatization in Bipolar Disorder Patients. *Journal of Affective Disorders*, 194; 196-201. (5 sider)
- Petersen, B. Supervision af psykologkandidater i privat praksis – en casebeskrivelse af supervisionen i Dansk Psykologforenings praksiskandidatordning. Kap.3 s. 37 – 54. Aalborg Universitets Forlag. 2016 (17 s.)
- Poulsen S, Lau M, Simonsen S. Forskning i Psykoterapi. In: Alberdi F, Rosenbaum B, Sørensen P. (red) *Moderne Psykoterapi*. Hans Reitzels Forlag 2015. (pp543-583) (40 sider)
- Rosenberg N.K., Mørch, M.M. & Arendt, M. Kognitiv adfærdsterapi – teori og metoder (kapitel 1)(30 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) *Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling*. Hans Reitzels Forlag 2012.
- Scharff DE, Scharff JS. Psychodynamic Couple Therapy. In: Gabbard GO, Beck JS, & Holmes (eds) *Oxford Textbook of Psychotherapy*. Oxford: Oxford University Press, 2005 (pp 67-77) (10 sider)
- Schomerus, G., Schwahn, C., Holzinger, A., Corrigan, P. W., Grabe, H. J., Carta, M. G., et al. (2012). Evolution of public attitudes about mental illness: A systematic review and meta-analysis. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 125, 440-452. (12 sider).
- Stern, DN: *Spædbarnets Interpersonelle verden* 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag. 2009. s. 79-145 (65 sider)
- Straarup, K.N. Kognitiv adfærdsterapi ved affektive lidelser(kapitel 4) (35 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) *Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling*. Hans Reitzels Forlag 2012.
- Wakefield, Jerome C. & Horwitz, Allan V. (2010). Chapter 2: Normal reactions to adversity or symptoms of disorder? In: Gerald M. Rosen & B. Christopher Frueh (Eds.). *Clinician's Guide to Posttraumatic Stress Disorder*. New Jersey: John Wiley & Sons. [17 sider]
- Walter, T. (2006). What is complicated grief? A social constructionist answer. *Omega: The Journal of Death and Dying*, 52 (1). pp. 71-79. [9 sider]
- White, Michael (2006). Hilse på igen: om at indlemme den tabte relation i sorgarbejdet (s. 65-81). (Uddrag fra Kapitel 3: Genmedlemsgørelse). I: *Narrativ praksis*. København: Hans Reitzel. [17 sider]
- White, Michael White "Kort over narrative landskaber" Hans Reitzels Forlag 2009, pp 9 – 77 (68 sider)
- WHO ICD-10, Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser – klassifikation og diagnostiske kriterier. F30-39 (16 sider)
- Winnicott, D. W. (1974): *Playing and reality*, kap. 4, s. 62-76 (14 sider)

Ialt 996 sider